

ANNA LESZCZYŃSKA-REJCHERT*

KINGA LISOWSKA**

EDUKACYJNY DOM MIĘDZYPOKOLENIOWY – INNOWACJA DZIAŁAŃ NA RZECZ INTEGRACJI MIĘDZYPOKOLENIOWEJ

ABSTRAKT

Edukacja międzypokoleniowa i integracja międzypokoleniowa to jedne z najważniejszych wyzwań wynikających ze starzenia się społeczeństwa polskiego i jego konsekwencji. W obszarze tych wyzwań mieści się m.in. poszukiwanie nowych form instytucjonalnych służących integracji i edukacji międzypokoleniowej. W artykule przedstawiono projekt edukacyjnego domu międzypokoleniowego składającego się z: domu międzypokoleniowego, świetlicy środowiskowej, dziennego domu pobytu dla osób starszych. Planowana placówka wpisuje się w idee polskiej pedagogiki społecznej i pracy socjalnej, ukierunkowanej ku wyzwolaniu sił społecznych zarówno w wymiarze indywidualnym, grupowym, jak i społeczności lokalnej. Podstawą działalności opisywanej placówki jest szeroko pojęta edukacja, w tym edukacja międzypokoleniowa, co służy nie tylko wzbogacaniu i dalszemu rozwojowi jej podopiecznych, lecz także sprzyja solidarności społecznej oraz identyfikowaniu i wykorzystywaniu potencjału jednostek, grup i środowiska lokalnego.

SŁOWA KLUCZOWE: edukacja międzypokoleniowa, integracja międzypokoleniowa, placówki międzypokoleniowe

* Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, Wydział Nauk Społecznych; ORCID <https://orcid.org/0000-0001-5535-2730>

** Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, Wydział Nauk Społecznych; ORCID <https://orcid.org/0000-0002-8404-4363>

INTEGRACJA I EDUKACJA MIĘDZYPOKOLENIOWA ORAZ EDUKACJA PRZEZ CAŁE ŻYCIE JAKO I WYZWANIA WSPÓŁCZESNOŚCI – UWAGI WPROWADZAJĄCE

Charakterystyczną cechą większości obecnych krajów rozwiniętych i rozwijających się jest postępujące tempo starzenia się ludności. Starość demograficzna pociąga za sobą wiele konsekwencji i konkretnych działań, które należy podjąć i można nazwać jako gerontologiczne wyzwania współczesności. Wśród nich należy wymienić przede wszystkim przedsięwzięcia w obszarze zabezpieczenia społecznego i służby zdrowia, jak zapewnienie środków finansowych na profilaktykę i leczenie coraz większej liczby osób starszych¹⁾. Kolejne wyzwania z tego zakresu pojawiają się w sferze ekonomicznej i gospodarce – to m.in. zapewnienie płynności ekonomicznej w związku z rosnącą liczbą osób przebywających na emeryturze lub rencie oraz konieczność zagwarantowania stosownej opieki zdrowotnej i pomocy społecznej coraz dłużej żyjącym osobom starszym, a także rozwój srebrnej gospodarki (*silver economy*), odpowiadającej na potrzeby systematycznie wzrastającej populacji osób starszych. Ogromne wyzwania pojawiają się również w polityce społecznej, stąd też bardzo istotne staje się kreowanie i realizowanie działań z zakresu polityki senioralnej. Wśród priorytetów tej polityki jest nie tylko podejmowanie działań na rzecz ludzi starszych, lecz także przygotowanie młodszych pokoleń do pomyślnej starości (Leszczyńska-Rejchert, 2019, s. 407). Przy czym podkreśla się tu szczególnie, aby działania realizowane były zgodnie z ideą integracji międzypokoleniowej, która ma służyć kształtowaniu solidarności międzygeneracyjnej i jednocześnie budowaniu *społeczeństwa dla wszystkich grup wieku*. Wszystko to ma zmierzać do wzajemnego poznania i zrozumienia potrzeb oraz oczekiwań

¹⁾ W publikacji przyjęto, że osoba starsza to osoba mająca 60 i więcej lat. Taki próg starości, oparty na liczbie przeżytych lat, należący do czynników o charakterze obiektywnym, jest najczęściej przyjmowany przez gerontologów, z uwagi na to, że ok. 60. r.ż. kumulują się efekty procesu starzenia się w wymiarze fizycznym, psychicznym i społecznym. Również Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) określa osobę starszą jako tę, która należy do grupy wiekowej osób 60+. Natomiast w polskich ujęciach statystycznych dominuje periodyzacja fazy starości równoznaczna z wiekiem poprodukcyjnym, tj. wiekiem przejścia na emeryturę. Obecnie w Polsce dla kobiet jest to 60 lat, dla mężczyzn 65. Warto dodać, że istnieje też subiektywny wskaźnik okresu starości (jednostka jest osobą starszą, jeśli uzna się za taką osobę), a także społeczno-kulturowy (zeterminowany opinią społeczną, językiem i stereotypami). Szerzej o tym w: Leszczyńska-Rejchert, 2019, s. 44–45.

osób należących do różnych grup wiekowych. To niewątpliwie jest jedynie słuszna droga, abyśmy mogli cieszyć się nie tylko długim życiem, lecz także dobrą jakością tego życia.

O potrzebie promowania idei integracji i solidarności międzypokoleniowej mówią i piszą przedstawiciele Unii Europejskiej już od wielu lat. W Polsce nasilenie działań z tego obszaru nastąpiło jednak dopiero po 2012 r., kiedy zgodnie z wytyczoną polityką Unii zaczęto propagować i realizować w naszym kraju nową politykę aktywnego starzenia się, uwzględniającą inicjatywy zmierzające do integracji międzypokoleniowej (Leszczyńska-Rejchert, 2015, s. 9–10).

Gerontologiczne wyzwania współczesności dotyczą także sektora edukacji. Wynika to przede wszystkim z potrzeby utrzymania seniorów jak najdłużej w dobrej formie fizycznej i psychicznej, czemu służy zachęcanie do podejmowania we wszystkich fazach życia różnorodnych form aktywności życiowej, w tym aktywności edukacyjnej tzw. *lifelong learning*. Uczenie się przez całe życie ma też pomóc zatrzymać osoby starsze na rynku pracy, co jest niezwykle istotne z punktu widzenia ekonomicznego i służy zachowaniu dobrej jakości życia osób starszych.

Odpowiedzią na opisane tu wyzwania jest podejmowanie praktycznych działań z zakresu edukacji i integracji międzypokoleniowej, w tym tworzenie i rozwijanie nowatorskich form instytucjonalnych. W prezentowanym artykule zarysowano model edukacyjnego domu międzypokoleniowego, który rozpocznie swoją działalność w październiku 2020 roku.

DZIAŁANIA NA RZECZ INTEGRACJI I EDUKACJI MIĘDZYPOKOLENIOWEJ NA ŚWIECIE I W POLSCE – RYŚ HISTORYCZNY I TENDENCJE ROZWOJOWE

Obecnie na świecie i w Polsce funkcjonują różnego rodzaju instytucje zajmujące się edukacją i integracją międzypokoleniową. Ich pierwowzorów należy upatrywać w organizowanych w latach 60. i 70. XX wieku, zwłaszcza w Europie, w różnych działaniach edukacyjnych o charakterze wielopokoleniowym – otwartych dla każdego. We wspomnianym okresie realizowano uczenie się międzypokoleniowe w formie projektów, w ramach których osoby starsze sprawowały opiekę nad dziećmi i młodzieżą z dysfunkcjami edukacyjnymi, emocjonalnymi oraz społecznymi. Rozszerzeniem tych programów było wprowadzenie działań samopomocowych osób

starszych. W Europie Zachodniej i w Stanach Zjednoczonych projekty międzypokoleniowe na stałe zakorzeniły się w lokalnej polityce społecznej (Kilian, 2011, s. 99).

W Wielkiej Brytanii natomiast pojawiła się wówczas idea uniwersytetów otwartych. Najstarsza tego typu instytucja została założona w 1969 r. w Milton Keynes w hrabstwie Buckingham pod nazwą The Open University (*50 movement of millions...*). Uniwersytety otwarte zorganizowano także w Hiszpanii, Holandii oraz Wenezueli. W Polsce pierwsza placówka powstała w latach 70. XX w. pod nazwą Nauczycielski Uniwersytet Radiowo-Telewizyjny (od 2002 r. jako Telewizyjny Uniwersytet Otwarty). Większość polskich funkcjonujących obecnie placówek rozpoczęła swoją działalność w pierwszej dekadzie XXI wieku i działa przy ośrodkach akademickich, m.in. takich jak: Akademia Górniczo-Hutnicza, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytet Śląski, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Państwowa Wyższa Szkoła Informatyki i Przedsiębiorczości w Łomży, Politechnika Świętokrzyska, Państwowa Wyższa Szkoła w Oświęcimiu, Uniwersytet Gdański, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu, Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach oraz Uniwersytet w Białymstoku. Do zadań tych instytucji należy umożliwienie słuchaczom w różnym wieku korzystanie z dorobku naukowego i dydaktycznego ośrodków akademickich poprzez kursy, wykłady, warsztaty oraz inną działalność kulturalno-edukacyjną (*Uniwersytet Otwarty Uniwersytetu Warszawskiego...*). Na terenie Polski inicjatorami uniwersytetów otwartych są także: organizacje pozarządowe, związki mniejszości, niepubliczne szkoły wyższe (m.in.: Uniwersytet Otwarty „Na Styku Kultur”).

Interesujące przedsięwzięcia mające na celu integrację międzypokoleniową podejmowane są w Niemczech. Należą do nich m.in. tzw. domy międzypokoleniowe, umożliwiające codzienne relacje między przedstawicielami różnych pokoleń. Określenie *dom międzypokoleniowy* wprowadzono w ramach programu rządowego dla Dolnej Saksonii jako „wspólne miejsce pobytu lub/i zamieszkania trzech lub więcej generacji mieszkających w tym samym domu/społeczności, których członkami może być najbliższa rodzina lub grupa osób, które nie mają ze sobą pokrewieństwa” (Labus, 2015, s. 76). Domy te są odpowiedzią na zmieniające się wzory życia rodzinnego. Opierają się na idei rozszerzonej rodziny (rodziny alternatywnej, bez po-

krewniostwa między pokoleniami), zapewniając osobom w różnym wieku pomoc i określone usługi. Istnieje kilka modeli tych domów:

- jako miejsce zamieszkania (składają się z indywidualnych mieszkań – przestrzeni prywatnej oraz części wspólnej, jak kuchnia, pokój dzienny, pokój hobby, pokój pracy, łazienka, sauna, ogród);
- i/lub miejsce udzielania pomocy i opieki (obejmujące pomoc w pracach domowych, zapewnienie posiłków, pielęgnację), w obszarach młodzi dla starszych, starsi dla młodszych, młodzi i starsi dla społeczeństwa;
- i/lub miejsce spotkań – przedstawiciele wszystkich pokoleń, którzy wymieniają się doświadczeniami i wiedzą, wspierają wzajemnie. Rozwijają się tam samopomoc i wolontariat, w ramach działalności, np. centrum matki i dziecka, centra rodziny, domu opieki dziennego pobytu dla osób starszych (tamże, s. 71–90).

Na uwagę zasługują też inicjatywy francuskie, służące zapobieganiu segregacji pokoleń, a zarazem sprzyjające integracji i solidarności międzypokoleniowej. Należą do nich m.in.:

- uniwersytety wszystkich pokoleń, w których działają animatorzy społeczni i zawodowi, aktywizujący osoby starsze i ożywiający społeczność lokalną. Warto dodać, że we Francji istnieje tendencja, aby przekształcać funkcjonujące uniwersytety trzeciego wieku w uniwersytety wszystkich pokoleń (Ziębińska, 2017, s. 122);
- kluby międzypokoleniowe – ich członkami są osoby w różnym wieku, które świadczą sobie wzajemnie wsparcie, np. seniorzy opiekują się dziećmi, młodsze pokolenia zaś pomagają w pracach domowych. Kluby te prowadzą szeroką działalność, a ich głównym celem jest aktywizacja ludzi starszych oraz włączanie ich w życie społeczności lokalnej na zasadzie solidarności i partnerstwa. Kluby organizują np. wycieczki, uroczystości, imprezy, kiermasze;
- ogniska międzypokoleniowe – to zespół budynków składający się z pawilonów indywidualnych, części wspólnych oraz pomieszczeń dla osób niepełnosprawnych. Ognisko organizuje spotkania, wycieczki, kursy, pobyty wakacyjne oraz działania na rzecz środowiska (Tryfan, 2000, s. 64)

W inicjatywy o charakterze międzypokoleniowym włączały się instytucje, mające na celu edukację osób starszych, określane najczęściej mianem: uniwersytety trzeciego wieku (UTW – np. we Francji i w Polsce);

uniwersytety dla seniorów (m.in. w państwach skandynawskich); akademie dla seniorów (np. w Niemczech); akademie trzeciego wieku (ATW – m.in. w Polsce). Pierwszy UTW powstał we Francji w 1973 r., pierwszy polski UTW zaś w Warszawie w 1975 r. (jako trzeci na świecie) (Ziębińska, 2017, s. 123). Praktycznie od ich powstania zarówno w Polsce, jak i w innych krajach Europejskich, zwłaszcza we Francji i we Włoszech, ich cechą była wielopokoleniowość. W niektórych z nich funkcjonują sekcje wolontariatu międzypokoleniowego. Instytucje te należą do systemu edukacji ustawicznej i są prowadzone przez różne podmioty, często przez organizacje pozarządowe. Chociaż głównym ich celem jest edukacja seniorów, to koncentrują się również na rozwoju słuchaczy, pobudzaniu postaw twórczych, ułatwianiu nawiązywania kontaktów z osobami o podobnych zainteresowaniach i aspiracjach, usprawnianiu i aktywizowaniu seniorów (w sferze intelektualnej, fizycznej i społecznej), mobilizowaniu do podejmowania przedsięwzięć na rzecz środowiska lokalnego. Ich działania mają też służyć poprawie jakości życia seniorów, a przede wszystkim sprzyjać tworzeniu warunków dobrego, aktywnego i pomyślnego starzenia się. Oferują swoim słuchaczom wykłady audytoryjne lub modułowe, odczyty, dyskusje, warsztaty w grupach zainteresowań, lektoraty z języków, konserwatoria, seminaria (w których pogłębiają i prezentują swoją wiedzę, prowadzą badania naukowe), kursy, wycieczki, zajęcia ruchowe. W UTW istnieją też zespoły plastyczne, chóry itp. Zdarza się, że UTW prowadzą poradnictwo prawne, psychologiczne i medyczne (tamże). Zajęcia realizują specjaliści z zakresu danych nauk, instruktorzy i animatorzy. Spotkania dostosowane są do potrzeb i możliwości uczestników, większość osób korzysta z tych instytucji kilka razy w tygodniu (Leszczyńska-Rejchert, 2010, s. 171). Część osób starszych zaangażowanych w działania polskich UTW jest zapraszana przez samorządy do zespołów opracowujących programy polityki senioralnej w skali regionalnej lub lokalnej. Dzięki temu uczestnicy UTW mają znaczący wkład w kształtowanie polityki senioralnej.

Zadania z zakresu integracji międzypokoleniowej i zarazem edukacji międzypokoleniowej, realizują uniwersytety międzypokoleniowe. Pierwowzorem tych instytucji są uniwersytety międzypokoleniowe działające we Francji, w których animatorzy społeczni i zawodowi aktywizują ludzi starszych i animują społeczność lokalną. W Polsce istnieją również uniwersytety tego typu, m.in. Uniwersytet Międzypokoleniowy „Omega” w Kujawsko-Pomorskiej Szkole Wyższej w Bydgoszczy, Uniwersytet Międzypokoleniowy Wyższej

Szkoły Humanitas w Sosnowcu, Międzygeneracyjny Uniwersytet Regionalny w Czeskim Cieszynie przy Wydziale Zamiejscowym Wyższej Szkoły Biznesu w Dąbrowie Górniczej. Ich głównym celem jest umożliwienie osobom w każdym wieku uczestnictwa w różnych formach edukacji międzypokoleniowej. Instytucje te nie tylko przyczyniają się do wzbogacania wiedzy swoich uczestników, odkrycia ich potencjału, ale również do ich aktywizacji, a także do realizacji zadań z zakresu wychowania do czasu wolnego oraz wychowania do starości, a przede wszystkim do lepszego zrozumienia między przedstawicielami różnych pokoleń (tamże, s. 119).

Wiek XX wieku, szczególnie w latach 90., charakteryzował się wzrostem zainteresowania osobami w fazie późnej dorosłości (Kilian, 2011, s. 99). W 1982 r. w Wiedniu na Światowym Zgromadzeniu na temat Starzenia się Społeczeństwa wprowadzono po raz pierwszy hasło *Społeczeństwo dla wszystkich kategorii wieku*. W kolejnych latach zaowocowało to ustanowieniem *Madryckiego planu działania w kwestii starzenia się społeczeństw* w 2002 r. w Madrycie podczas Drugiego Światowego Zgromadzenia w Sprawie Starzenia się Społeczeństw (Muszyński, 2014, s. 8).

W 2007 r. Komisja Europejska wprowadziła program wykonawczy polityki wspierającej międzypokoleniową solidarność i międzypokoleniowe uczenie się pod nazwą *Uczenie się przez całe życie (Lifelong learning Programme)*. Natomiast w 2010 r. podkreśliła, że jednym z założeń realizacji strategii Europa 2020 jest promowanie aktywnego starzenia się w zdrowiu mające na celu podniesienie poziomu zatrudnienia osób starszych, rozwoju ich umiejętności oraz zwalczaniu ubóstwa, co ostatecznie potwierdziły w 2011 r.: Parlament Europejski i Rada ustanawiając rok 2012 Europejskim Rokiem Aktywności Osób Starszych i Solidarności Międzypokoleniowej (*Raport ewaluacyjny...*, 2013, s. 2). W ten sposób zachęcono państwa członkowskie, aby ich władze regionalne, lokalne, przedsiębiorstwa i organizacje społeczeństwa obywatelskiego zintensyfikowały działania na rzecz wykorzystania potencjału osób w wieku 60+ oraz promowania idei współpracy międzypokoleniowej.

W latach 2005–2008 w Polsce uruchomiono program dotacyjny *Łączymy pokolenia* nadzorowany przez Fundację PZU i Akademię Rozwoju Filantropii. O dofinansowanie mogły ubiegać się organizacje pozarządowe na wsparcie działań służących rozwojowi wolontariatu osób starszych na rzecz dzieci i młodzieży. Rozwój współpracy międzypokoleniowej został uznany również na przełomie 2006/2007 r. za główny cel programu

Seniorzy w akcji Towarzystwa Inicjatyw Twórczych „ę” oraz Polsko-Amerykańską Fundację Wolności (Tokarz, 2010, s. 292). Inicjatywa ta była kontynuowana w kolejnych latach, a w 2020 r. zostanie rozstrzygnięta jej 12 edycja.

Do działań strategicznych włączyły się także władze polskie, które 2012 r. uchwałyły Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2012–2013. W ramach czterech priorytetów: I. Edukacja osób starszych; II. Aktywność społeczna promująca integrację wewnątrz- i międzypokoleniową; III. Partycypacja społeczna osób starszych; IV. Usługi społeczne dla osób starszych, organizacje pozarządowe mogły uzyskać dofinansowanie na przedsięwzięcia przeznaczone na rzecz aktywizacji seniorów oraz integracji międzypokoleniowej. Za realizację i koordynację programu odpowiedzialna była nowo powstała komórka organizacyjna Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej pod nazwą Departament Polityki Senioralnej. W skład jej kompetencji weszły także zadania odnoszące się do tworzenia i rozwoju kierunków działań ku seniorom, poprawy polskiego systemu wsparcia osób 60+ oraz praca na rzecz aktywnego starzenia się i różnych form współpracy wewnątrz i międzypokoleniowej, w tym współpraca na tym polu z organizacjami i instytucjami (*Raport ewaluacyjny...*, 2013, s. 3–4). Jednocześnie w ramach Programu Operacyjnego Funduszu Inicjatyw Obywatelskich na lata 2009–2013, w edycji 2012 wprowadzono kryteria strategiczne promujące projekty wspierające aktywność osób starszych oraz solidarność międzypokoleniową. Swoje działania w tym zakresie podjęło również Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego jako koordynator Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego. We wspomnianej strategii odniesiono się do osób dojrzałych i starszych, m.in. w celu pierwszym założono edukację medialną międzypokoleniową a w celu czwartym wspieranie dialogu międzypokoleniowego. Ministerstwo było też pomysłodawcą i realizatorem takich programów, jak *Edukacja kulturalna* czy *Dom Kultury+*. W ramach pierwszego wspierano projekty, których celem była integracja międzypokoleniowa oraz aktywizacja osób starszych ukierunkowana na wyrównywanie szans dostępu do kultury oraz przeciwdziałająca wykluczeniu społecznemu. Dotowano w tym przypadku przedsięwzięcia skupiające się na współdziałaniu różnych grup wiekowych. *Dom Kultury+* zakładał poprawienie dostępu do kultury oraz uczestnictwa w kulturze na terenach wiejskich, wiejsko-miejskich i miejskich poprzez zmianę dotychczas-

wych domów kultury w nowoczesne centra kultury lokalnej. Zadaniem nowo powstałych jednostek stało się animowanie życia kulturalnego społeczności lokalnych, kształcenie postaw aktywnego uczestnictwa w kulturze a przy tym uwzględnianie różnych grup wiekowych, zawodowych, społecznych (*Raport ewaluacyjny...*, 2013, s. 14).

Na skutek rozwijającej się długofalowej polityki senioralnej w ramach samorządowych programów aktywizacji seniorów i integracji międzypokoleniowej w wielu miastach w kraju połączono szereg inicjatyw skierowanych do osób w różnym wieku w tzw. centra integracji międzypokoleniowej czy też pracownie międzypokoleniowe. Stały się one trampoliną działań społeczności lokalnej oraz miejscem wymiany myśli i pomysłów różnych grup wiekowych. Pierwsze centra w Polsce powstały na przełomie 2012/2013 na kanwie programów regionalnych realizowanych już w latach 70. i 80. XX wieku na rzecz seniorów i ich aktywizacji w środowisku lokalnym (*Pracownia integracji międzypokoleniowej...*). Większość tych instytucji jest prowadzona przez samorządy lokalne. W ich strukturach znajdują się takie przedsięwzięcia jak m.in.: klub malucha; akademie seniorów; grupa wolontariatu międzypokoleniowego; uniwersytet trzeciego wieku; uniwersytet dzieci. Część inicjatyw realizowana jest w formie projektów, a niektóre z nich funkcjonują jako placówki.

Walory integracji i edukacji międzypokoleniowej są doceniane przez gerontologów, polityków społecznych oraz animatorów środowiska lokalnego. Na przykład w 2017 r. eksperci zgromadzeni wokół Rzecznika Praw Obywatelskich opracowali dokument pod tytułem *System wsparcia osób starszych w środowisku zamieszkania*, w którym wyróżniono siedem obszarów: bezpieczeństwa ekonomicznego, zdrowia, opieki, bezpieczeństwa w środowisku domowym, czasu wolnego, mieszkalnictwa i najważniejszego w perspektywie podjętego zagadnienia – edukacji (Błędowski i in., 2017, s. 21). W obszarze edukacji uwzględniono potrzebę zapewnienia każdemu sprawnemu intelektualnie człowiekowi starszemu możliwości uczestnictwa w edukacji, w tym edukacji międzypokoleniowej, niezależnie od stanu zdrowia fizycznego i poziomu wykształcenia. Zwrócono także uwagę na konieczność podtrzymywania dotychczasowych kompetencji seniorów oraz wspieranie uczenia się przez całe życie.

W Polsce w ramach prowadzonej polityki społecznej na rzecz edukacji i integracji międzypokoleniowej działa wiele instytucji, organizacji i stowarzyszeń oraz grup formalnych i nieformalnych. Obecnie większość z nich

korzysta ze wsparcia finansowego pochodzącego ze środków Unii Europejskiej, dotacji rządowych i samorządowych oraz lokalnych organizacji pozarządowych w ramach projektów i konkursów grantowych. Opisany dalej edukacyjny dom międzypokoleniowy jest nową propozycją instytucjonalną z tego zakresu, łączącą zarówno realizację idei integracji, jak i edukacji międzypokoleniowej.

PROJEKT EDUKACYJNEGO DOMU MIĘDZYPOKOLENIOWEGO

I. Założenia ogólne

Edukacyjny dom międzypokoleniowy składa się z trzech placówek: domu międzypokoleniowego, świetlicy środowiskowej, dziennego domu pobytu. Misja edukacyjnego domu międzypokoleniowego sprowadza się do: kształtowania przestrzeni ułatwiającej nawiązywanie i zacieśnianie relacji między osobami reprezentującymi różne pokolenia, sprzyjającej wzajemnej wymianie wiedzy i umiejętności, zgodnie z ideą edukacji przez całe życie oraz integracji i solidarności międzypokoleniowej. Wszystko to ma służyć wzbogacaniu, dalszemu rozwojowi osób w różnym wieku w wymiarze indywidualnym i grupowym, jak i w skali środowiska lokalnego.

Celem edukacyjnego domu międzypokoleniowego jest przygotowanie oferty różnorodnych form edukacyjnych adresowanych jednocześnie do osób w fazie dzieciństwa, młodości, dorosłości i późnej dorosłości (starości), uwzględniając ich preferencje, potrzeby, oczekiwania i propozycje, aby wyzwolić ich kreatywność z jednoczesnym zachowaniem ich podmiotowości. Część działań edukacyjnego domu międzypokoleniowego pokrywa się także z celami i zadaniami z zakresu pomocy społecznej, dotyczących dzieci i młodzieży oraz seniorów potrzebujących wsparcia.

Zadania edukacyjnego domu międzypokoleniowego:

1. Promowanie idei uczenia się przez całe życie, integracji oraz edukacji międzypokoleniowej.
2. Popularyzowanie aktywnego i zdrowego stylu życia wśród reprezentantów wszystkich pokoleń, co służy pomyślnemu starzeniu się i w konsekwencji osiągnięciu pomyślnej starości.
3. Propagowanie i inicjowanie oraz organizowanie działań międzygeneracyjnych, służących budowaniu poczucia wspólnoty, tak aby

przeciwdziałać izolacji i marginalizacji społecznej oraz wykluczeniu osób będących w różnych fazach życia, a przede wszystkim tworzyć warunki korzystne dla dialogu międzypokoleniowego, zrozumienia i solidarności międzypokoleniowej.

4. Podejmowanie działań zmierzających do zmiany stereotypowego postrzegania osób z poszczególnych grup wiekowych.
5. Współpraca z instytucjami i organizacjami środowiska lokalnego w zakresie działań o charakterze międzypokoleniowym oraz edukacji przez całe życie.
6. Stworzenie bazy dotyczącej edukacji międzypokoleniowej i *lifelong learning* na terenie Olsztyna i sąsiadujących gmin.
7. Realizowanie zadań świetlicy środowiskowej.
8. Wypełnianie funkcji dziennego domu pobytu dla osób starszych.

Projektowany edukacyjny dom międzypokoleniowy jest przeznaczony dla osób w różnym wieku zamieszkałych na terenie Olsztyna. Na potrzeby działalności planowane jest wykorzystanie infrastruktury Fundacji „Żak” mieszczącej się w Miasteczku Akademickim w Kortowie. Pomieszczenia przeznaczone na funkcjonowanie domu będą dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Placówka będzie prowadzona przez stowarzyszenie o nazwie Uniwersytet Międzypokoleniowy przy Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie (UM). Główny celem UM jest podejmowanie przedsięwzięć z zakresu edukacji międzypokoleniowej i edukacji przez całe życie, co służy realizacji idei *Spoleczeństwa dla wszystkich kategorii wieku*. Cele szczegółowe to umożliwienie swobodnej wymiany wiedzy i umiejętności wśród osób będących w różnym wieku; ukazanie lub odkrycie potencjału możliwości i zdolności osób będących w różnych fazach życia; aktywizowanie osób będących w różnych fazach życia; kształtowanie nawyku racjonalnego spędzania czasu wolnego; dążenie do lepszego zrozumienia między osobami z różnych pokoleń; tworzenie warunków do zacieśniania relacji międzypokoleniowych; sprzyjanie integracji międzypokoleniowej. W ramach działalności członkowie UM przeprowadzili wiele seminariów i warsztatów międzypokoleniowych, cyklicznie organizują konferencję naukową o starzeniu się i starości, w której uczestniczą przedstawiciele władz regionalnych, organizacji pozarządowych, instytucji pomocy społecznej oraz osoby starsze reprezentujące uniwersytety trzeciego wieku i rady seniorów. Jednocześnie statut UM

pozwała na prowadzenie przedsięwzięć z zakresu wsparcia grup społecznych na różnym etapie życia.

Koncepcja pracy placówki stanowi formę otwartą, m.in. godziny pracy będą dostosowane do potrzeb zróżnicowanej grupy uczestników. Spowodowane jest to realizacją zajęć o charakterze wielopokoleniowym. Każda z grup wiekowych ma specyficzną dla siebie strukturę dnia wyznaczoną m.in. przez obowiązki szkolne, zawodowe i rodzinne.

II. Struktura organizacyjna

Struktura edukacyjnego domu międzypokoleniowego obejmuje dwa działy: edukacyjny i księgowo-techniczny. Edukacyjnym domem międzypokoleniowym zarządzał będzie pięciosobowy zespół programowy powołany z członków UM. Do obowiązków zespołu będzie należało: kierowanie działaniami organizacyjnymi i edukacyjnymi placówki oraz ich monitorowanie i ewaluacja; ustalanie budżetu oraz nadzór nad finansami placówki; organizowanie i zapewnienie prawidłowego funkcjonowania edukacyjnego domu zgodnie z obowiązującymi standardami oraz nadzór nad sprawami kadrowymi.

W ramach działu edukacyjnego funkcjonować będą trzy jednostki: dom międzypokoleniowy, dzienny dom pobytu dla osób starszych, świetlica środowiskowa. Wskazane jest, aby pracownicy posiadali odpowiednie dla zajmowanego stanowiska wykształcenie, doświadczenie i rekomendacje społeczne, zgodne z wymogami określonymi w dokumentach stanowiących bazę funkcjonowania projektowanego domu. Szczegółowe informacje o personelu merytorycznym zostaną opisane przy charakterystyce działu edukacyjnego. Natomiast w dziale księgowo-technicznym przewiduje się zatrudnienie na umowach cywilno-prawnych księgowej, zaopatrzeniowca, pracownika biurowego. W realizacji celów i założeń edukacyjnego domu międzypokoleniowego znaczący udział będą mieli wolontariusze: uczniowie szkół średnich, studenci, bezrobotni oraz inni chętni. Ich pracę będzie monitorował i kierował koordynator wolontariatu.

W funkcjonowaniu organizacyjnym i programowym placówki uwzględnia się przede wszystkim działania i inicjatywy oddolne uczestników poszczególnych jednostek działu edukacyjnego, które odegrają dużą rolę w realizacji edukacji i integracji międzypokoleniowej.

SCHEMAT 1. Struktura organizacyjna edukacyjnego domu międzypokoleniowego

Źródło: opracowanie własne.

III. Tygodniowy harmonogram pracy edukacyjnego domu międzypokoleniowego

Edukacyjny dom międzypokoleniowy będzie otwarty w dni robocze w godzinach 7.00–18.30, a w soboty w godzinach 9.00–11.30. Podczas dni roboczych przewiduje się organizowanie zajęć międzypokoleniowych w godzinach 17.00–19.00, w soboty zaś w godzinach 9.00–11.30 (tabela 1). W wymienionych terminach dom będzie otwarty dla wszystkich chętnych. W zależności od potrzeb w ramach działalności jest możliwość organizowania zajęć w innych godzinach. Znajdujący się w strukturze edukacyjnego domu międzypokoleniowego dzienny dom pobytu dla osób starszych będzie czynny od poniedziałku do piątku w godzinach 7.00–15.00, natomiast świetlica środowiskowa w godzinach 15.00–17.00. Uczestnicy dziennego domu pobytu i świetlicy środowiskowej będą mieć także możliwość swobodnego udziału w zajęciach międzypokoleniowych oferowanych przez dom międzypokoleniowy.

TABELA 1. Ramowy tygodniowy harmonogram pracy edukacyjnego domu międzypokoleniowego

GODZINA	PONIEDZIAŁEK	WTOREK	ŚRODA	CZWARTEK	PIĄTEK	SOBOTA
7.00–15.00	DDP	DDP	DDP	DDP	DDP	
15.00–17.00	ŚW	ŚW	ŚW	ŚW	ŚW	
17.00–18.30	DM	DM	DM	DM	DM	
9.00–11.30						DM

Źródło: opracowanie własne.

DDP – dzienny dom pobytu; ŚW – świetlica środowiskowa; DM – dom międzypokoleniowy

IV. Strategie upowszechniania działalności i rekrutacja uczestników

Wszystkie działania planowane w ramach edukacyjnego domu międzypokoleniowego będą rozpropagowane na szczeblu:

- 1) wojewódzkim za pośrednictwem: Rady Organizacji Pozarządowych Województwa Warmińsko-Mazurskiego; Wojewódzkiej Rady Dialogu Społecznego; Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej;
- 2) powiatu i miasta Olsztyn: Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz podległych mu domów dziennego pobytu, placówek wsparcia dziennego i innych placówek, Centrum Inicjatyw Kulturalnych w Olsztynie, Biblioteki Miejskiej w Olsztynie i jej filii, osiedlowych domów kultury w Olsztynie, olsztyńskich rad osiedlowych;
- 3) zaprzyjaźnionych z UM organizacji pozarządowych: Olsztyńskiej Rady Seniorów, Akademii Trzeciego Wieku przy Miejskim Ośrodku Kultury w Olsztynie, Warmińsko-Mazurskim Uniwersytetem Trzeciego Wieku w Olsztynie, grup formalnych i nieformalnych, a także związków i stowarzyszeń kościelnych.

Informacje będą przekazywane za pośrednictwem elektronicznym, Internetu oraz specjalnie przygotowanych plakatów. Przy rekrutacji uczestników uwzględni się następujące kryteria: a) potrzeby podopiecznych zgodne z misją i celami projektowanego edukacyjnego domu międzypokoleniowego; b) wskazania ze strony instytucji pomocy społecznej, wychowawczo-opiekuńczych, oświatowo-kulturalnych. Każdy przypadek będzie rozpatrywany indywidualnie przez specjalistyczne zespoły:

- 1) zespół programowy – funkcjonujący w ramach domu międzypokoleniowego, w skład którego wejdzie pięć osób spośród członków UM;
- 2) zespół wychowawczy – wspierający działania świetlicy środowiskowej, złożony z kierownika, wychowawcy, logopedy i psychologa;
- 3) zespół opiekuńczo-terapeutyczny – stworzony na potrzeby działalności dziennego domu pobytu dla osób starszych, składający się z kierownika, terapeuty zajęciowego, pielęgniarki.

V. Finansowanie

Głównym źródłem finansowania działań edukacyjnego domu międzypokoleniowego będzie ekonomia społeczna. Zakładana na lata 2014–2020 *Polityka senioralna województwa warmińsko-mazurskiego* oraz jej planowana kontynuacja w następnych latach sprzyja przede wszystkim zdrowemu i aktywnemu starzeniu się. W programie założono, że jego realizacja „również przyczyni się do rozwoju srebrnej gospodarki w naszym regionie, ponieważ zachodzące przemiany demograficzne będą generowały produkty i usługi m.in. w czterech, wytyczonych w niniejszym dokumencie obszarach wsparcia osób starszych tj. zdrowie (profilaktyka, rehabilitacja), infrastruktura i usługi socjalne, aktywność społeczna, kulturalna i edukacyjna, aktywność zawodowa, turystyka, sport i rekreacja” (*Polityka senioralna województwa...*, 2013).

Idee, do których będzie dążyła projektowana placówka, są zgodne z: *Strategią rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025* oraz *Strategią polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2020* i jej kolejnymi edycjami (*Polityka senioralna województwa...*, 2014, s. 4). W obu strategiach wskazuje się na wzmocnienie integracji społecznej oraz aktywizację i integrację osób starszych,

przy wykorzystaniu ich potencjału na rzecz środowiska lokalnego poprzez wspieranie wszelkich działań w tym zakresie, a także rozwój organizacji, placówek i instytucji działających na rzecz osób starszych lub/i integracji międzypokoleniowej (*Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa...*, 2013, s. 49–50).

W związku z zaplanowanym etapowym uruchomieniem poszczególnych pionów edukacyjnego domu międzypokoleniowego przyjmuje się zróżnicowane źródła finansowania. Dom międzypokoleniowy w pierwszych miesiącach pracy 2020 r. będzie korzystał ze środków zagwarantowanych w *Programie współpracy Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na rok 2020* w ramach konkursów grantowych. W związku z tym UM złożył aplikacje w następujących priorytetach: VI. Kultura i ochrona dziedzictwa kulturowego oraz XI. Polityka społeczna (*Program współpracy Samorządu...*, 2019, s. 5–6).

W kolejnych latach UM będzie wnioskował o dalsze finansowanie i wsparcie międzypokoleniowych działań edukacyjnych z wymienionych powyżej źródeł. Planuje się także korzystanie z kontynuacji takich projektów, jak: *Seniorzy w akcji*; *Erasmus+*; Rządowego Programu na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych.

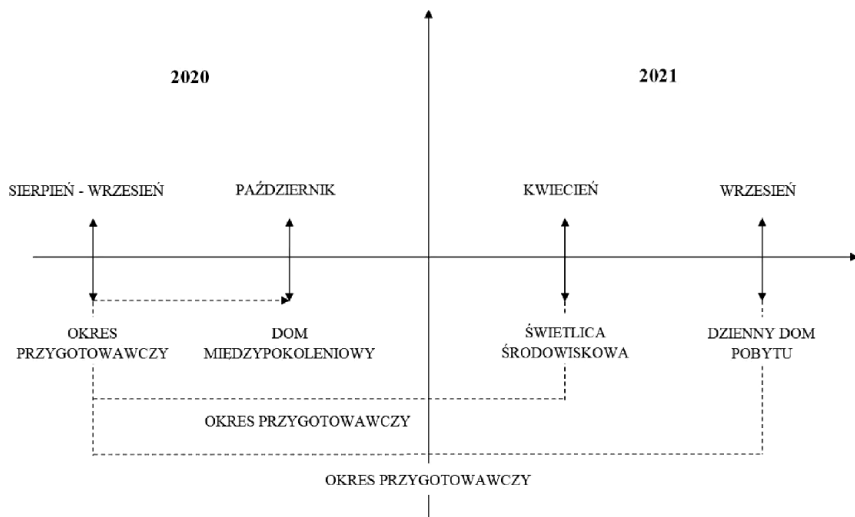
Dzienny dom pobytu dla osób starszych finansowany będzie z: budżetu miasta i/lub programów i projektów wspierających osoby starsze oraz wpłat własnych podopiecznych. W celu uzyskania wsparcia zewnętrznego planuje się pozyskanie funduszy z takich programów, jak *Senior Wigor*. Natomiast potrzeby związane z działalnością świetlicy środowiskowej będą pokrywane częściowo z budżetu miasta za pośrednictwem Wydziału Urzędu Miasta Olsztyn ds. społecznych i organizacji pozarządowych; dotacji docelowych w ramach *Programu współpracy Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z organizacjami pozarządowymi... na lata 2020* i późniejszych edycji oraz z 1% podatku przekazanego na rzecz UM.

W celu uruchomienia dziennego domu pobytu oraz świetlicy środowiskowej UM zamierza przystąpić do konkursów w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury w obszarze włączenie społeczne oraz w takich działaniach m.in. jak: 9.2. Infrastruktura socjalna; 10.7 Aktywne i zdrowe starzenie się.

Przedstawiciele UM – założyciele edukacyjnego domu międzypokoleniowego – biorą także pod uwagę ryzyko nie uzyskania dostatecznego finansowania lub jego brak z wcześniej wymienionych źródeł, dlatego też uruchomienie poszczególnych jednostek rozciągnięto w rocznym przedziale czasowym. Jednocześnie w razie wystąpienia wspomnianych braków dotacyjnych planowane jest rozpoczęcie działalności tylko tych gałęzi, które będą mogły funkcjonować przy wsparciu: pro bono – Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, Wydziału Nauk Społecznych tejże instytucji oraz Fundacji „Żak” znajdującej się w ramach uczelni; finansowo-rzeczowym – lokalnych przedsiębiorców, z którymi UM współpracuje od kilku lat; wolontariatu – pracowników i studentów Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie oraz dzieci i młodzieży. Ponadto założyciele będą podejmować wówczas dalsze próby uzyskania odpowiednich dofinansowań w celu zrealizowania całościowej struktury placówki.

VI. Etapy uruchomienia placówki

Edukacyjny dom międzypokoleniowy rozpocznie swoją działalność z dniem 1 października 2020 r. Jako pierwszy zostanie uruchomiony dom międzypokoleniowy a etap ten będzie poprzedzony okresem przygotowawczym poświęconym na zabezpieczenie środków finansowych, opracowanie programu spotkań, rekrutację prowadzących zajęcia oraz wolontariuszy, a także przygotowanie pomieszczeń i materiałów edukacyjnych oraz promocję przedsięwzięcia. Natomiast w kwietniu 2021 r. planowane jest rozpoczęcie funkcjonowania świetlicy środowiskowej. Od sierpnia 2020 r. aż do kwietnia 2021 r. będą trwały prace nad dostosowaniem pomieszczeń udostępnionych przez Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, otrzymaniem odpowiednich pozwoleń, stworzeniem podstawowych dokumentów jednostki oraz zatrudnieniem kierownika i kadry. W tym czasie zostanie stworzony także budżet świetlicy na podstawie zgromadzonych środków oraz planu pracy. Jako ostatni powstanie dzienny dom pobytu (wrzesień 2021), którego działalność zostanie poprzedzona przygotowaniem organizacyjno-edukacyjnymi, finansowymi oraz dostosowaniem infrastruktury.

SCHEMAT 2. Etapy uruchomienia jednostek edukacyjnego domu międzypokoleniowego

Źródło: opracowanie własne.

VII. Funkcjonowanie poszczególnych jednostek edukacyjnego domu międzypokoleniowego

A. Dom międzypokoleniowy

W ramach działalności domu międzypokoleniowego zakłada się realizację spotkań i warsztatów międzypokoleniowych, seminariów, konferencji popularno-naukowych, odczytów, pogadank, prelekcji o tematyce, która może zainteresować przedstawicieli wszystkich pokoleń. Za projektowanie oraz organizowanie działań edukacyjnych będzie odpowiedzialny zespół programowy. Przewiduje się następujące obszary tematyczne spotkań: edukacja regionalna; edukacja ekologiczna i przyrodnicza; edukacja medialna; edukacja w zakresie praw i przywilejów poszczególnych grup wiekowych; samowychowanie – samokształcenie – autoedukacja; edukacja zdrowotna; edukacja artystyczna.

Program działań domu międzypokoleniowego ma charakter otwarty i umożliwi wprowadzenie dodatkowych zajęć, zwłaszcza ze względu na planowane podejmowanie współpracy z lokalnymi organizacjami po-

zarządowymi, samorządem Warmii i Mazur, władzami powiatu i miasta Olsztyn oraz instytucjami pomocy społecznej, a także placówkami kulturalno-oświatowymi, tak aby spełnić oczekiwania wielopokoleniowej społeczności lokalnej. W regionie głównym inicjatorem przedsięwzięć ukierunkowanych na potrzeby osób w wieku senioralnym i potencjał populacji 50+ jest Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego (ROPS), który stworzył wiele programów adresowanych do osób starszych przy współpracy z Federacją Organizacji Socjalnych Województwa Warmińsko-Mazurskiego z Olsztyna (FOSA), oraz z innymi organizacjami, samorządami i instytucjami. Wśród tych działań znajdują się też inicjatywy promujące integrację międzypokoleniową. Zajęcia organizowane w ramach domu międzypokoleniowego prowadzone będą przez specjalistów z danej dziedziny na zasadach pro bono lub/i w ramach dofinansowania uzyskanego z projektów i programów, w szczególności regionalnych.

B. Dzienny dom pobytu dla osób starszych

Placówka zapewni seniorom pomoc w organizacji ich życia. Podopieczni będą mogli skorzystać z obiadu, zajęć kulturalno-oświatowych oraz z terapii zajęciowej, a także opieki pielęgniarstwa i usług rehabilitacyjnych. W razie potrzeby uzyskają pomoc w innych sprawach socjalno-bytowych. Dom będzie funkcjonował na podstawie ustawy o pomocy społecznej, stosownych uchwał Rady Miasta Olsztyna i Statutu dziennego domu pobytu dla osób starszych. Osoby starsze będą mogły przebywać w placówce w godz. 7.00–15.00. Kadra uwzględni roczny plan pracy, określający zadania w wymiarze miesięcznym i tygodniowym. Nad całością pracy placówki będzie czuwał kierownik, posiadający wykształcenie pedagogiczne, doświadczenie zawodowe i rekomendacje społeczne. Pracownicy zostaną zrekrutowani spośród osób bezrobotnych i/lub osób w wieku 60 i więcej lat. Zatrudnione zostaną osoby z odpowiednimi kwalifikacjami zawodowymi. Dom przeznaczony będzie dla grupy 15–30 seniorów. Każdej osobie starszej zostanie założona indywidualna karta pobytu, na podstawie której będzie przygotowany indywidualny plan pracy opiekuńczo-terapeutycznej.

C. Świetlica środowiskowa

Celem świetlicy środowiskowej będzie wspieranie rodzin z terenu miasta Olsztyn w procesie przygotowywania dzieci w wieku 7–15 lat do samodziel-

nego życia oraz kształtowania właściwych postaw prospołecznych zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej – Dz.U. 2017 poz. 697 z późn. zm. oraz ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku – Dz.U. 2019 poz. 1507. Świetlica będzie otwarta cztery godziny dziennie, podczas których zakłada się sprawowanie nad dziećmi opieki oraz realizację zajęć edukacyjnych i profilaktycznych.

Do głównych zadań tego pionu edukacyjnego domu międzypokoleniowego, przy współpracy osób z pokolenia 60+, będzie należała: pomoc w nauce (w tym w szczególności dzieciom z trudnościami w uczeniu się i przyswajaniu wiedzy), organizowanie dzieciom czasu wolnego, rozwijanie zainteresowań dzieci oraz rozwój ich umiejętności interpersonalnej, kultury osobistej, a także sprawności fizycznej poprzez prowadzenie odpowiednich zajęć programowych. W ramach świetlicy środowiskowej planuje się również nawiązanie stałej współpracy z rodzinami wielopokoleniowymi (szczególnie zagrożonymi wykluczeniem), wspieranie ich w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz pomoc dzieciom mającym problemy wychowawcze/lub i zagrożonym demoralizacją. Przy czym kadra świetlicy będzie podejmowała działania mające na celu: integrację rodziny oraz rozwiązywanie sytuacji kryzysowych.

W skład stałej oferty jednostki wejda: zajęcia wyrównawcze; zajęcia korekcyjno-kompensacyjne; pomoc w odrabianiu lekcji; pomoc psychologa; pomoc logopedy oraz zajęcia z zakresu edukacji: regionalnej i obywatelskiej; ekologicznej i przyrodniczej; plastycznej i muzycznej. Zajęcia będą odbywały się na podstawie odpowiednio przystosowanego rocznego planu pracy; tygodniowego harmonogramu zajęć oraz dziennika.

Świetlicą będzie kierował kierownik posiadający odpowiednie wykształcenie pedagogiczne, doświadczenie zawodowe oraz rekomendacje społeczne. Na wychowawców (dwie osoby) oraz pracowników specjalistycznych, tzn.: logopedę, psychologa oraz pedagogów z zakresu zajęć korekcyjno-kompensacyjnych (dwie osoby), pedagogów specjalnych (dwie osoby) przewiduje się zrekrutowanie bezrobotnych lub/i osoby w wieku 60+ posiadających odpowiednie kwalifikacje. Zajęcia edukacyjne będą nadzorowane przez kierownika i dwóch stałych wychowawców przy współpracy osób starszych. Świetlica środowiskowa przeznaczona będzie dla grupy 15–30 podopiecznych, których zobowiąże się do przestrzegania regulaminu i wykonywania nałożonych na nich obowiązków. Każdy z wychowanków otrzyma indywidualną kartę pobytu, plan pracy oraz podpisze kontrakt pomocy.

ZAKOŃCZENIE

Edukacyjny dom międzypokoleniowy nawiązuje do tradycji domów międzypokoleniowych funkcjonujących w Niemczech, uniwersytetów otwartych, uniwersytetów międzypokoleniowych, a także centrów integracji międzypokoleniowej. Odpowiada również na potrzeby obecnej polityki społecznej i polityki senioralnej zarysowanej i realizowanej na terenie Polski. Placówka wypełnia zadania z zakresu pomocy społecznej oraz systemu wsparcia dzieci i młodzieży na podstawie obowiązujących ustaw i lokalnych strategii działania. Stanowi innowacyjną formę edukacji i integracji międzypokoleniowej, która wypełnia niedostatek tego typu instytucji w Polsce. Z punktu widzenia pedagogów społecznych należałoby rozpropagować koncepcję tej placówki, gdyż służy ona nie tylko rozwojowi jej uczestników, ale również aktywizacji środowiska lokalnego.

BIBLIOGRAFIA

- Błądowski, P. i in. (2017). Model wsparcia społecznego osób starszych w środowisku zamieszkania. W: B. Szatur-Jaworska, P. Błądowski, *System wsparcia osób starszych w środowisku zamieszkania* (s. 10–36). Warszawa: Rzecznik Praw Obywatelskich.
- Kilian, M. (2011). Edukacja międzypokoleniowa wobec wyzwań współczesności. *Forum Pedagogiczne*, 2, 97–118.
- Labus, M. (2015). Domy międzypokoleniowe odpowiedzią na starzenie się społeczeństwa w XXI wieku. *Acta Universitatis Lodzianis. Folia Oeconomica. Różnorodność spojrzenia na starość i starzenie się ludności*, 4, 315, 71–90.
- Leszczyńska-Rejchert, A. (2015). Wprowadzenie. W: L. Domańska, A. Leszczyńska-Rejchert, E. Subocz, *Seniorzy w pryzmacie koncepcji „Społeczeństwo dla wszystkich kategorii wieku”* (s. 9–16). Olsztyn: Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie.
- Leszczyńska-Rejchert, A. (2017). Uniwersytet międzypokoleniowy. W: A.A. Zych, *Encyklopedia starości, starzenia się i niepełnosprawności* (t. 4, s. 118–119). Katowice: Wydawnictwo Naukowe „Śląsk”.
- Leszczyńska-Rejchert, A. (2019). *Wbrew stereotypom – pomysłna starość „wyjątkowych” seniorów. Studium z pedagogiki społecznej*. Olsztyn: Wydawnictwo UW-M.
- Muszyński, M. (2014). Międzypokoleniowe uczenie się – wprowadzenie. W: M. Muszyński, *Międzypokoleniowe uczenie się* (s. 7–19). Łódź: Wydawnictwo UŁ.
- Polityka senioralna województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2014–2020* (2014). https://warmia.mazury.pl/images/Departamenty/Regionalny_Osrodek_Polityki_Spolecznej/Polityka_senioralna_woj_wm_2014-2020.pdf, dostęp: 25.01.2020.

- Pracownia integracji międzypokoleniowej przy Kujawsko-Pomorskim Centrum Kultury w Bydgoszczy.* <https://kpck.pl/pracownia-integracji-miedzypokoleniowej/>, dostęp: 27.01.2020.
- Program współpracy Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na rok 2020* (2019). Olsztyn: Sejmik Województwa Warmińsko-Mazurskiego.
- Raport ewaluacyjny. Europejski Rok Aktywności Osób starszych i Solidarności Międzypokoleniowej 2012 w Polsce* (2013). Warszawa: Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej.
- Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025* (2013). <http://strategia2025.warmia.mazury.pl/artykuly/72/strategia-2025.html>, dostęp: 2.02.2020.
- Tryfan, B. (2000). Europejskie wzory opieki nad ludźmi starszymi na wsi. W: M. Dzięgielewska, *Przestrzeń życiowa i społeczna ludzi starszych* (s. 63–73). Łódź: Akademickie Towarzystwo Andragogiczne.
- Uniwersytet Otwarty Uniwersytetu Warszawskiego.* <https://www.uo.uw.edu.pl/ououw>, dostęp 9.02.2020.
- Ziębińska, B. (2017). Uniwersytet międzypokoleniowy. W: A.A. Zych, *Encyklopedia starości, starzenia się i niepełnosprawności* (t. 4, s. 119–124). Katowice: Wydawnictwo Naukowe „Śląsk”.
- 50 movement of millions a mission of one.* <http://www3.open.ac.uk/documents/1/vs19080444243116.pdf>, dostęp: 10.02.2020.

EDUCATIONAL INTERGENERATION HOUSE – INNOVATION OF ACTIONS FOR INTERGENERATION INTEGRATION

ABSTRACT

Intergenerational education and intergenerational integration are one of the most important challenges caused by the aging of Polish society and its consequences. The area of these challenges includes searching for new institutional forms for integration and intergenerational education. The article presents a project of an intergenerational educational house consisting of: intergenerational home, community club, day care centre for the elderly. The planned institution fits in with the ideas of Polish social pedagogy and social work, aimed at releasing social strengths both in the individual, group and local community dimension. The basis of the described institution's activity is the broadly understood education, including intergenerational education, which not only serves the enrichment and further development of its students, but also promotes social solidarity, identifies and uses the potential of individuals, groups and the local environment.

KEYWORDS: intergenerational education, intergenerational integration, intergenerational institutions